

Kadernota 2020-2023

Op weg naar Financiële
duurzaamheid

Inhoudsopgave

Kadernota 2020-2023	
Inhoudsopgave	2
Voorwoord kadernota	3
1. Inleiding	5
2. Meerjarig Financieel perspectief van Brielle	5
De ambitie	5
Perceptie en beleving	6
De financiële realiteit.....	7
Kasstromen.....	8
Exploitatie.....	9
Begroting 2020 (zonder ombuigingen).....	9
3. Ontwikkeling financieel perspectief	10
Huidige stand meerjarenbegroting	10
Uitwerking technische uitgangspunten	10
Algemene uitkering	10
Indexering	10
Gemeenschappelijke regelingen.....	11
Verstrekke subsidies	11
Verkoopprijzen	11
Loonindexatie.....	11
Gemeentelijke heffingen en belastingen.....	11
Mutaties bestaand beleid, onvermijdbaar, gewenst en ontwikkelingen	11
Rente 12	
Investeringen	12
Jaarrekening 2018	12
Saldo 12	
Alle bovengenoemde effecten gesaldeerd levert het volgende meerjarenperspectief.	12
4. Oplossingsrichtingen	13
Korte termijn.....	13
Duurzaam financieel meerjarenperspectief.....	13
Zero based budgeting.....	14
Onderzoeksgebieden	14
5. Samengevat	15

Voorwoord kadernota

Het college heeft in de kadernota van vorig jaar aangekondigd dat er een onderzoek wordt uitgevoerd naar de financiële huishouding van de gemeente. *“Onderzoek financiële huishouding, mede op langjarige termijn. Welke (on)mogelijkheden biedt de financiële positie van Brielle voor de komende jaren en welke uitgangspunten moeten in acht worden genomen om een zowel evenwichtige als duurzame programmabegroting aan te kunnen bieden aan de raad.”*

Dit levert de vraag op “Hoe rijk is de gemeente Brielle?”. Als wethouder financiën heb ik dit jaar de tijd gehad om daar onderzoek naar te doen en om te kijken hoe de financiën ervoor staan. Daarbij heb ik steeds gezegd de basis op orde!

De overtuiging die ik regelmatig hoorde aan het begin van mijn termijn is “Brielle is een rijke gemeente!” Dat denken tenminste veel inwoners en ondernemers in onze gemeente. Ook onze ambtenaren en raadsleden zijn daar misschien van overtuigd, want die zien diverse riante reserves op de balans. Zelfs onze buurgemeenten denken te weten: Brielle zit financieel ruim in haar jasje. Een aantrekkelijke fusiepartner, mocht er ooit één gemeente Voorne of Voorne-Putten komen.

Het de hoogste tijd om dit rooskleurige beeld bij te stellen. Brielle *wás* ooit een gemeente met veel geld. Dat was in 2005, vlak na de verkoop van het gemeentelijke woningbedrijf aan woningcorporatie Vestia. Ineens stond er ruim 145 miljoen euro op de bank. Een heel groot deel van dit vermogen is in de jaren daarna geïnvesteerd. Er zijn prachtige voorzieningen mee gerealiseerd, zoals nieuwe basisscholen, het Dijckhuis, het Brestheater, nieuwe scholen voor voortgezet onderwijs en een schitterend sportpark. Ook is een deel van het geld besteed aan het aflossen van schulden. Voorts werd het forse tekort op de saneringsoperatie ter realisering van het glasconcentratiegebied in Vierpolders ermee afgedekt.

Op basis van onze prachtige voorzieningen en de bovengemiddelde uitgaven aan ons cultuurhistorische erfgoed, kunst en cultuur, groen en openbare ruimte, kunnen we ons inderdaad een rijke gemeente noemen. Daar mogen we ook terecht echt trots op zijn. Uit benchmarks blijkt bovendien dat we dat allemaal weten te realiseren met relatief lage lokale lasten. Ook onze tarieven en heffingen voor gemeentelijke diensten, zoals de afvalverwijdering, rioolheffingen, trouwen en begraven en vergunningen etc. zitten onder het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten.

Ik heb echter moeten constateren dat we dit mooie beeld in financieel opzicht niet langer kunnen volhouden. De uitgaven en inkomsten van Brielle zijn namelijk al jaren niet meer in evenwicht. Jaarlijks geven we meer geld uit dan we binnenkrijgen. Door de tekorten aan te vullen uit onze reserves, konden we jaarlijks nog een sluitende begroting opleveren. Maar die reserves zijn bijna op en als we dus op deze voet doorgaan zullen we al op korte termijn structureel geld moeten lenen om aan onze financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Dat is geen prettig vooruitzicht! Dat is ook zeker niet de basis op orde!

In deze Kadernota is de centrale boodschap, dat we onze financiële uitgaven en inkomsten de aankomende jaren fundamenteel moeten aanpassen en daarmee de basis van onze financiële huishouding op orde moeten brengen. Alleen zo kunnen we een financieel gezonde gemeente worden en blijven. Zodat we kunnen blijven investeren in een aantrekkelijke woonomgeving, economische kansen en noodzakelijke voorzieningen.

Aan de gemeenteraad zullen bij de begroting keuzes worden voorgelegd voor oplossingen voor het jaarlijkse verschil van inkomsten en uitgaven en voor de dreigende uitputting van onze reserves. Dat dit geen prettige keuzes zullen zijn moge duidelijk zijn! En dat ze onze inwoners en ondernemers zullen raken is ook duidelijk. Maar wel noodzakelijk. Want willen we een rijke gemeente blijven met al onze prachtige voorzieningen, cultuurhistorische erfgoed, kunst en cultuur, groen en openbare ruimte dan moeten we keuzes maken en maatregelen treffen.

Namens het college van burgemeester en wethouders bied ik u de Kadernota 2020-2023 aan.

Met vriendelijke groet,

Robert van der Kooi, wethouder financiën

1. Inleiding

De P&C cyclus start met de kadernota, waarmee de raad het kader stelt voor het opstellen van de begroting door het college. De raad controleert bij de begrotingsbehandeling of de kaders uit de kadernota zijn gerespecteerd en hij stelt dan de definitieve kaders voor de uitvoeringsagenda van het volgend jaar vast. Bij de voor- en najaarsnota controleert de raad de uitvoering volgens de begroting en stelt waar nodig de begroting bij. Bij de jaarrekening ligt dan de nadruk op de controlerende taak van de raad.

De kadernota ziet er dit jaar anders uit dan in voorgaande jaren, met minder financiële details maar met de nadruk op de kaders voor een beheersbare en duurzame financiële huishouding. Bij de duiding van de financiële kaders wordt een onderscheid gemaakt tussen de financiële uitdagingen op de zeer korte termijn (komende begroting) en de helaas noodzakelijke verdere hervormingen, waarvoor de urgentie stijgt. Om de noodzaak en urgentie van financiële hervormingen in te zien, zal eerst de notie dat een begrotingstekort niet oneindig met een onttrekking aan een reserve sluitend gemaakt kan worden moeten wortelen. Het thema van deze kadernota is het in balans brengen van uitgaven en inkomsten en daarbij geldt dat tijdig gas terugnemen veel comfortabeler is dan op het laatste moment echt vol op de rem te moeten gaan staan.

2. Meerjarig Financieel perspectief van Brielle

De ambitie

Het college wenst een structureel sluitende meerjarenbegroting te presenteren maar bij het lezen van deze nota zal blijken dat dit zonder een fundamentele herijking van de besteding van de beschikbare middelen niet zal lukken. Al vele jaren groeien de uitgaven voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken harder dan de inkomsten. Die hoge uitgaven blijken overigens ook uit een onlangs door Berenschot uitgevoerde benchmark, waarbij de kosten per inwoner in Brielle € 351 (36%) hoger liggen dan het gemiddelde van de referentiegroep (€ 1.331 vs. € 980). Hier staat tegenover dat uit de Coelo atlas van de lokale lasten 2019 blijkt, dat de woonlasten in Brielle bijna 15% onder het landelijk gemiddelde liggen en zelfs 19% lager zijn dan het gemiddelde van de gemeenten binnen de MRDH (€ 779 vs. € 631). Bovenstaande cijfers zijn een eerste indicatie dat Brielle door de jaren heen de voorzieningen op een hoog niveau gebracht heeft, zonder dat daar noemenswaardige lastenverhogingen tegenover stonden. De ambitie om samen verder te bouwen aan een mooi en duurzaam Brielle is onveranderlijk groot maar het college heeft ook de ambitie om dit tot stand te brengen op een duurzaam financieel fundament.

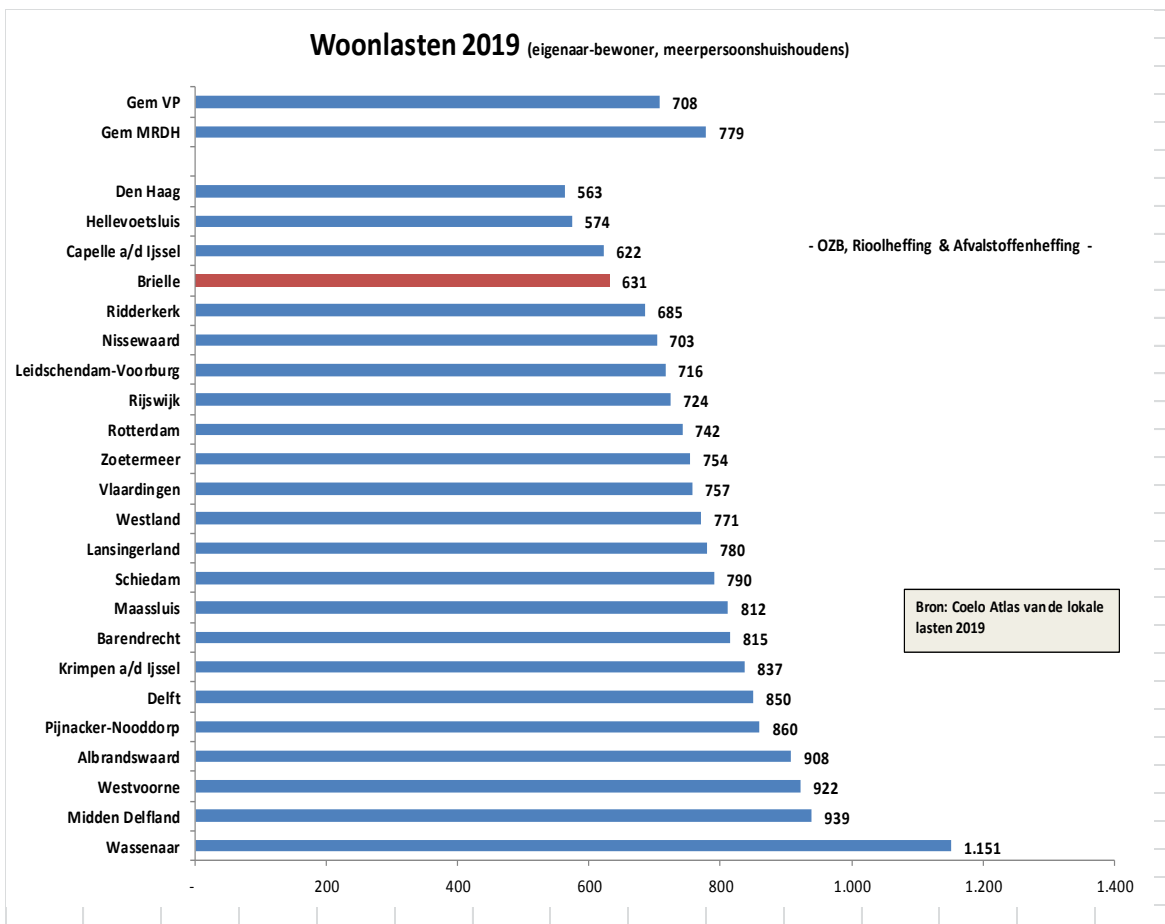
Om de beschikbare middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten is het van belang dat alle belanghebbenden een duidelijk beeld krijgen van de financiële mogelijkheden, nu en in de toekomst. Zonder ombuigingen bedraagt het tekort alleen al voor de uitvoering van de gemeentelijk taken elk jaar inmiddels tussen de € 3,5 miljoen en € 4 miljoen. Dit tekort wordt weggepoetst door onttrekkingen aan de reserves maar dit zal in enkele jaren tot nul moeten worden gereduceerd omdat aanvulling van tekorten niet veel langer zonder het aantrekken van vreemd vermogen kan plaatsvinden. Om tot een structureel sluitende begroting te kunnen komen zal ongeveer €1,5 miljoen van de

genoemde € 4 miljoen al voor de komende begroting gevonden moeten worden, om te voorkomen dat de uitputting van de reserves nog verder versnelt, de remweg kleiner wordt en er uiteindelijk harder op de rem moet worden getrapt.

Perceptie en beleving

De hierboven genoemde boodschap staat haaks op de algemeen heersende opvatting dat Brielle een rijke gemeente is. Deze opvatting is mede gebaseerd op de diverse reserves op de balans en het idee dat de gemeente Brielle ook gewoon veel geld op de bank heeft staan. Toch is het de hoogste tijd om dit rooskleurige beeld bij te stellen. Brielle had inderdaad ooit veel geld en was daarmee niet alleen een vermogende gemeente maar ook zeer liquide. Dat was in 2005, vlak na de verkoop van het gemeentelijke woningbedrijf aan woningcorporatie Vestia. Ineens stond er ruim € 145 miljoen op de bank. Een heel groot deel van dit vermogen is in de jaren daarna geïnvesteerd. Er zijn prachtige voorzieningen mee gerealiseerd, zoals nieuwe basisscholen, het Dijkhuis, het Brestheater, nieuwe scholen voor voortgezet onderwijs en een schitterend sportpark. Een flink deel van het geld is ook besteed om schulden af te lossen. Voorts werd het forse tekort op de saneringsoperatie ter realisering van het glasconcentratiegebied in Vierpolders ermee afgedekt.

Op basis van onze prachtige voorzieningen en onze bovengemiddelde uitgaven aan ons cultuurhistorische erfgoed, kunst en cultuur, groen en openbare ruimte, kunnen we Brielle dus inderdaad een rijke gemeente noemen. Daar mag met gepaste trots naar worden gekeken. Uit benchmarks blijkt bovendien dat dit allemaal wordt gerealiseerd met relatief lage lokale lasten. Ook de tarieven en heffingen voor gemeentelijke diensten

zoals de afvalverwijdering, rioolheffingen, trouwen en begraven en vergunningen etc. zitten (ruim) onder het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten.

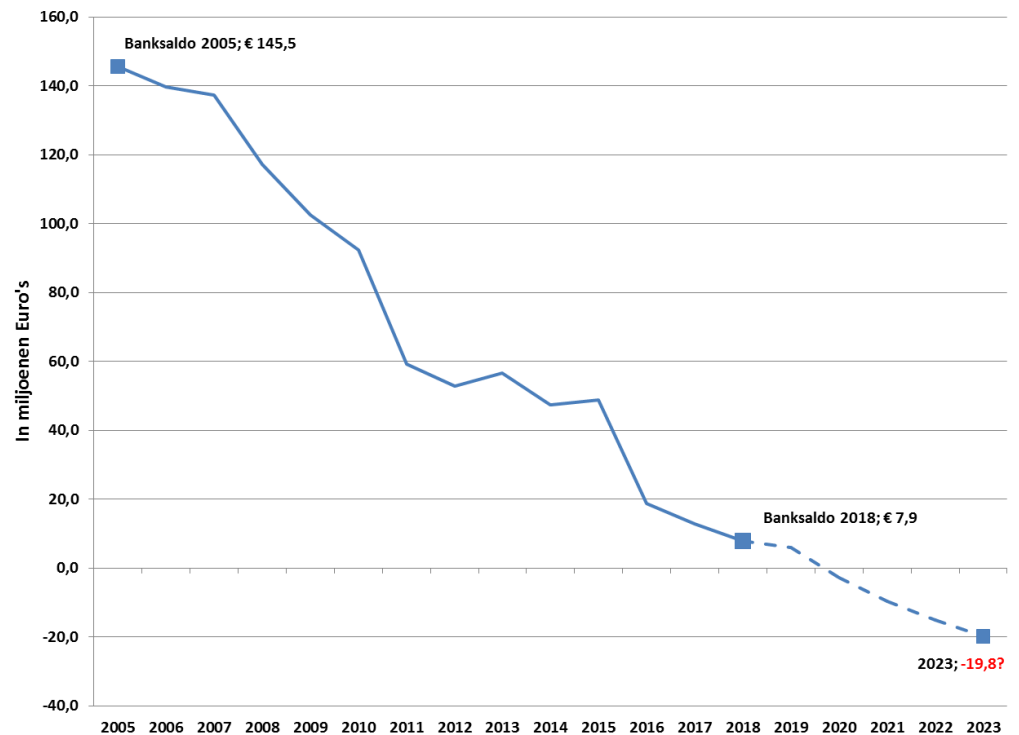
De financiële realiteit

Anno 2019 moet worden geconstateerd dat dit mooie beeld in financieel opzicht moet worden

bijgesteld. De uitgaven en inkomsten van Brielle zijn namelijk al jaren niet meer in evenwicht. Jaarlijks wordt er voor de uitvoering van al die gemeentelijke taken en voorzieningen meer geld uitgegeven dan er binnenkomt. Het is in Brielle al enige tijd een staand gebruik om de jaarlijkse

tekorten aan te vullen met geld dat, na de eerder genoemde investeringen en aflossing van schulden, nog over was van de verkoop van het woonbedrijf. Hiervoor is een groot deel van het eigen vermogen bestemd (denk bijvoorbeeld aan Beleg 10 en de bestemmingsreserves). Op die manier lukte het dan toch om jaarlijks nog een sluitende begroting te presenteren. Dit sluitend maken van de begroting met behulp van een onttrekking aan de reserves is boekhoudkundig en wettelijk volledig legitiem en is bovendien een algemeen geaccepteerd gebruik. Hierbij moet echter wel worden bedacht dat een groot deel van het eigen vermogen zoals gezegd is geïnvesteerd (scholen, sportpark etc.) en dus niet meer als vrij beschikbaar geld op de bankrekening staat. Er bestaat hierbij dus het gevaar dat onevenwichtigheden tussen uitgaven en inkomsten (in geld) niet of onvoldoende worden opgemerkt. De begroting is weliswaar sluitend maar het aanwenden van reserves is een boekhoudkundige mutatie in het eigen vermogen en geen geldstroom. Die onevenwichtigheid in de begroting is wel goed te illustreren als de geldstromen inzichtelijk worden gemaakt. Hiermee worden zuiver boekhoudkundige elementen geëlimineerd en wordt duidelijk hoe de inkomsten en uitgaven in echt geld zich tot elkaar verhouden.

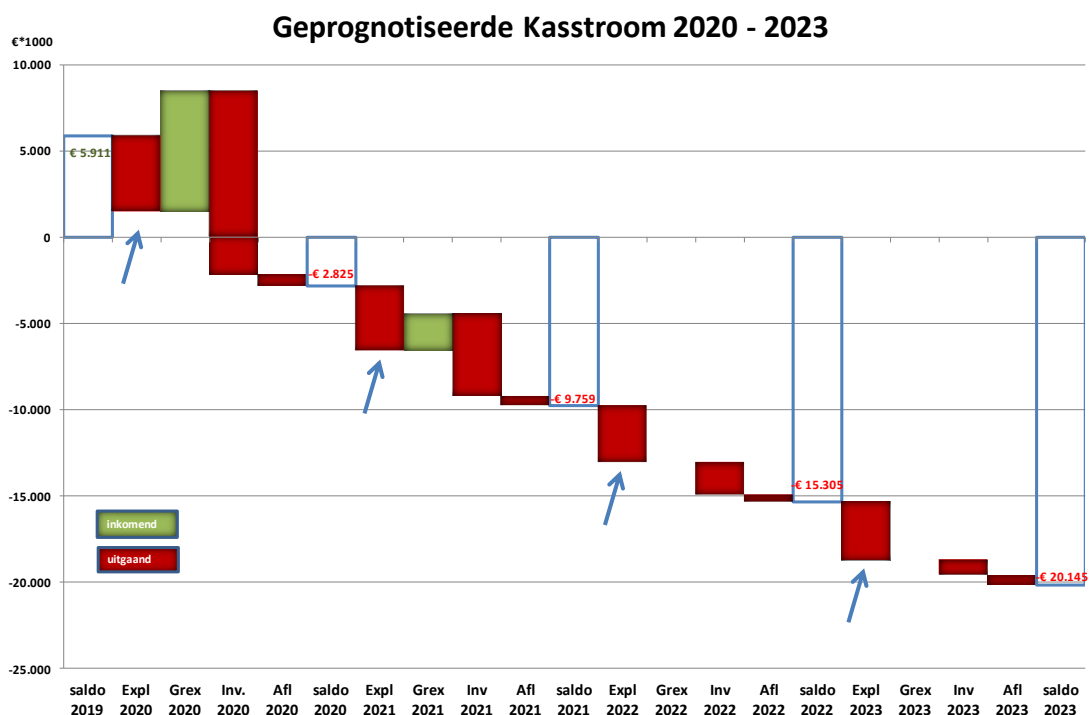
Al vele jaren is het signaal afgegeven dat het banksaldo van Brielle hard daalt. Het geld is nu echt bijna op en als Brielle toch op deze voet doorgaat zal er structureel geld moeten worden geleend om de tekorten met vreemd vermogen te financieren. Dit is uiteraard een ongewenste situatie en Brielle zal dan ook haar uitgaven en inkomsten in evenwicht moeten brengen. Dit is noodzakelijk om een financieel gezonde gemeente te

kunnen blijven en om te kunnen blijven investeren in een aantrekkelijke woonomgeving, economische kansen en noodzakelijke voorzieningen. Er moeten dan wel keuzes gemaakt worden om het jaarlijkse verschil tussen inkomen en uitgaven en de daaruit voortvloeiende uitputting van de reserves te repareren. De grafiek onderaan deze pagina toont het verloop van het banksaldo van de gemeente Brielle met 2005 als startpunt. Hieruit blijkt dat er in de jaren tussen 2005 en 2018 bijna € 138 miljoen meer is uitgegeven dan er binnenkwam. De stippelijijn representeert het toekomstig verloop bij een ongewijzigd uitgavenpatroon. De grafiek toont duidelijk dat zonder aanpassingen in de begroting, de nagenoeg lineaire trend tussen 2005 en 2008 zich onveranderd zal voortzetten. Bij velen zal hierbij wellicht de geruststellende gedachte opkomen dat Brielle waarschijnlijk veel geld gaat ontvangen door de verkoop van de aandelen Eneco. Dit is op zich juist maar het is een groot misverstand te veronderstellen dat een eenmalige opbrengst het structurele probleem van de jaarlijkse negatieve kasstroom oplost. Dit geld vormt immers niet een jaarlijks repeterende inkomensstroom maar zal logischerwijs aangewend worden ter financiering van de reeds geplande investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur, scholen en gymzalen, net zoals dit vanaf 2005 gebeurde met de opbrengst van het gemeentelijk woningbedrijf. Het moment waarop er geld zal moeten worden geleend om de tekorten aan te vullen en investeringen te financieren, schuift met de verkoop van deze aandelen hooguit 2 jaar op. Daarnaast heeft de verkoop ook een nadeel; een jaarlijkse inkomensbron van ruwweg € 350.000 aan dividend droogt bij verkoop op en het verschil tussen de jaarlijkse uitgaven en inkomsten loopt daarmee zelfs verder op.

Kasstroom

Onderstaande grafiek toont de verwachte kasstroom voor de jaren 2020 – 2023 bij ongewijzigd beleid (om de onderliggende trend goed zichtbaar te maken is de opbrengst van de verkoop aandelen Eneco buiten beschouwing gelaten). De prognose voor grondverkoppen is gebaseerd op de huidige drie grondexploitaties (grondexploitatie - soms afgekort tot grex, is een begroting die wordt opgesteld om grondkosten en

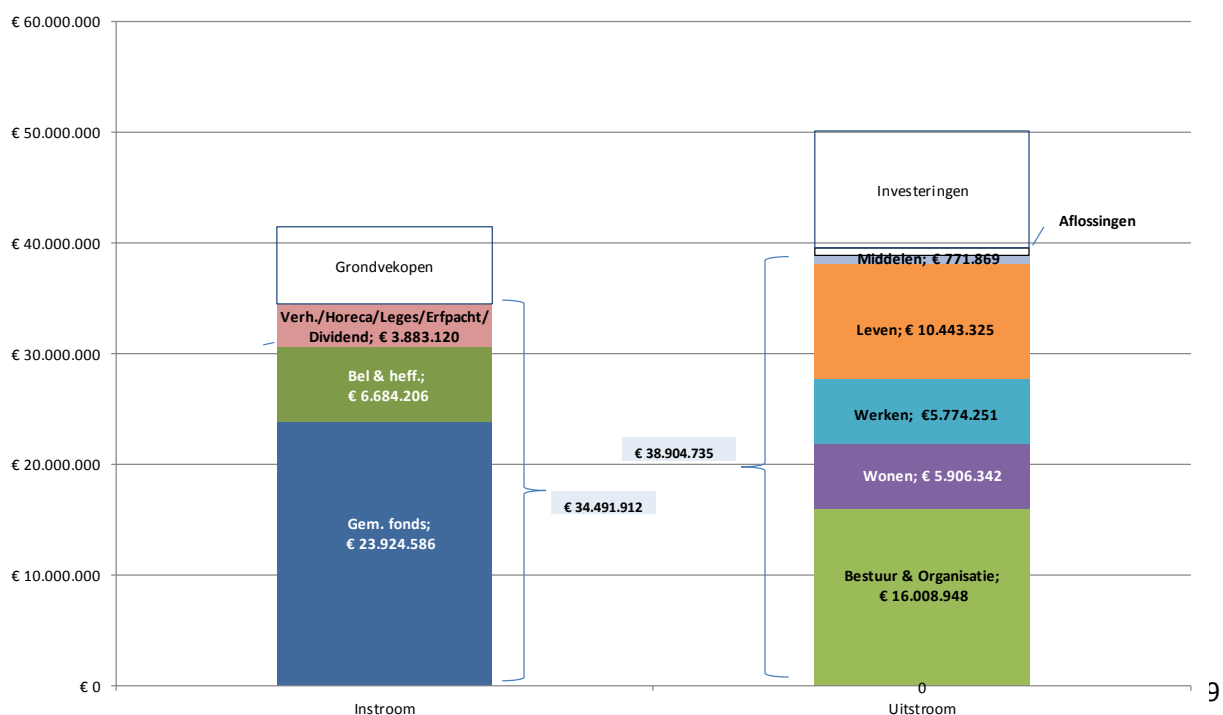
grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen (zoals een nieuw bestemmingsplan). Voor nog niet vastgestelde grondexploitaties is uiteraard ook geen prognose opgenomen. Om de herkomst en besteding van middelen te verduidelijken is het gebruikelijk om het kasstroomoverzicht te verdelen in drie elementen: de operationele kasstroom (exploitatie), de investeringskasstroom (incl. desinvesteringen zoals grondverkoop) en de financieringskasstroom (opnemen en aflossen van leningen en betaalde rente).

Exploitatie

De kern van het probleem zit in de negatieve kasstroom op de exploitatie (met pijl gemarkeerd). Hieruit blijkt dat bij de uitvoering van de gemeentelijke taken, net als in voorgaande jaren, meer geld wordt uitgegeven dan er binnenkomt. Zodra het banksaldo volledig is verbruikt zal er dus moeten worden geleend om aan alle, uit de exploitatie voortvloeiende financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Het hoeft verder geen betoog dat dan ook voor iedere investering en de aflossing van schulden zal moeten worden geleend (het exploitatie kassaldo is immers al negatief). Er ontstaat dan een zichzelf versterkende schuldenspiraal. De incidentele opbrengsten van toekomstige grondverkoop en de verkoop van de aandelen Eneco geven tijdelijk financiële lucht, maar zijn niet de oplossing voor de onderliggende negatieve kasstroom. Een bezit kan immers maar 1 keer worden verzilverd en op zeker moment zijn alle bezittingen verkocht.

Begroting 2020 (zonder ombuigingen)

In de onderstaande grafiek is het probleem van de negatieve kasstroom in de exploitatie verder gespecificeerd voor het begrotingsjaar 2020. De rode stippellijn geeft hierin het saldo van onze structurele inkomstenbronnen aan. De uitkering uit het gemeentefonds vormt uiteraard de grootste post, gevolgd door lokale heffingen en belastingen. Zonder incidentele inkomsten liggen de ontvangsten in 2020 rond de € 35 miljoen. De structurele uitgaven daarentegen worden thans begroot op meer dan € 39 miljoen. Hieruit blijkt ook dat de incidentele inkomsten door de verkoop van grond, onvoldoende zijn om de investeringen te financieren. Als gevolg hiervan zal het banksaldo in 2020 met

bijna € 9 miljoen dalen en in de jaren 2021-2023 met respectievelijk € 6,9, € 5,5 en € 4,8 miljoen. Die dalende trend reflecteert de daling in geplande investeringen en duidt dus niet op een geleidelijke afname van het structurele probleem van de negatieve exploitatiesaldi. Een en ander maakt ook duidelijk dat zonder forse ombuigingen het totaal van inkomsten en uitgaven niet op een lijn komen.

Met het oog op de te verwachte negatieve ontwikkeling van de uitkering uit het gemeentefonds, stijgende kosten door prijsindexatie en de hogere bijdrage aan diverse gemeenschappelijke regelingen, zullen er dan ook dit jaar al enkele lastige afwegingen gemaakt moeten worden om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting 2020. Voor zowel de korte- als langere termijn zal deze kadernota een aantal suggesties aandragen om de raad een goed beeld te geven van de mogelijkheden die ons ten dienste staan om tot een duurzaam beheersbare financiële huishouding te komen. Dit laatste betekent dat er gestreefd moet worden naar een neutrale exploitatiekasstroom, waarbij de structurele uitgaven idealiter precies worden afgedekt door de structurele inkomsten.

3. Ontwikkeling financieel perspectief

Huidige stand meerjarenbegroting

Meerjarenbegroting 2019	2020	2021	2022	2023
Meerjarenbegroting, incl. 1 ^e wijziging - structureel	-408.890	-483.064	-462.610	-462.610
Meerjarenbegroting, incl. 1 ^e wijziging - incidenteel	408.890	483.064	462.610	462.610
Startsaldo kadernota 2020 (-/- = positief)	0	0	0	0

Uitwerking technische uitgangspunten

Algemene uitkering

Voor de berekening van de algemene uitkering in de kadernota 2020 verwerken wij de effecten tot en met de decembercirculaire. Omdat de meicirculaire bij het samenstellen van deze kadernota nog niet beschikbaar was, is voor de aanpassing aan het prijspeil van 2020, de al aangekondigde extra middelen voor jeugdzorg en de afname van de ruimte onder het BCF plafond een zo realistisch mogelijke inschatting gemaakt. Overigens toont de onlangs door de Rijksoverheid gepresenteerde jaarrekening dat er sprake is van een substantiële onderuitputting, zodat er dus rekening gehouden moet worden met een mogelijke verdere verlaging van de accessen (trap op - trap af).

Ontwikkeling Algemene Uitkering	2020	2021	2022	2023
Mutatie decembercirculaire – structureel	194.603	190.161	198.122	198.122
Meicirculaire aanpassing prijspeil – structureel	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Meicirculaire compensatie jeugdzorg – structureel	-169.270	-169.270	-169.270	-169.270
Mei circulaire ruimte onder BCF plafond - structureel	225.000	225.000	225.000	225.000
Voordelig effect op begrotingssaldo	-199.667	-204.109	-196.148	-196.148

Indexering

Het college heeft voor de indexering onderstaande uitgangspunten vastgesteld:

1. de indexering voor de Gemeenschappelijke Regelingen bedraagt 3,4% (overeenkomstig de secretarissenbrief inzake indexering gemeenschappelijke regelingen)
2. voor geïndexeerde subsidies geldt een verhoging van 2,0%
3. de overige budgetten worden niet verhoogd
4. de prijzen van producten, waarvan de tarieven niet zijn opgenomen in een gemeentelijke verordening, worden minimaal verhoogd met 2,0%

Prijzontwikkeling	2020	2021	2022	2023
Indexering Verbonden partijen – structureel	129.147	129.386	129.308	129.308
Indexering subsidies – structureel	18.955	18.955	18.955	18.955
Indexering salarissen – structureel	400.000	400.000	400.000	400.000
Indexering heffingen en belastingen – structureel	-98.052	-98.052	-98.052	-98.052
Nadelig effect op begrotingsaldo	450.050	450.289	450.211	450.211

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de jaarlijkse indexering van de kosten van de diverse gemeenschappelijke regelingen hanteren wij het percentage uit de zogenaamde secretarissenbrief. Deze wordt namens de kring van secretarissen, met behulp van vastgestelde parameters, door de financiële werkgroep gemeenschappelijke regelingen opgesteld. Voor het jaar 2020 is deze index bepaald op 3,4%.

Verstreckte subsidies

Voor die subsidies waar automatische indexatie wordt toegepast hanteren we de door het CPB gepubliceerde prijsindex van het Bruto Binnenlands Product (pBBP). Voor 2020 is de pBBP 2,0%.

Verkoopprijzen

Het hierboven genoemde percentage is tevens de minimale indexering voor de tarieven van producten die niet zijn opgenomen in een gemeentelijke verordening, zoals bijvoorbeeld de horecaverkopen.

Loonindexatie

Voor het salarisniveau en de formatie hanteren wij als peildatum 1 januari 2019, rekening houdend met de gevraagde formatie-uitbreiding in verband met het niet doorgaan van de WOV. De loonkosten indexeren wij dan vervolgens op basis van de verwachte loonontwikkeling voor 2018 en 2019.

Gemeentelijke heffingen en belastingen

Ook voor de indexering van de gemeentelijke heffingen en belastingen hanteren wij de index pBBP.

Mutaties bestaand beleid, onvermijdbaar, gewenst en ontwikkelingen

Naast de ontwikkelingen rond de uitkering van het gemeentefonds en de indexatie van de prijzen zien we onderstaande mutaties voor de komende begroting.

Van deze mutaties zijn veruit de grootste posten de tijdelijke uitbreiding van de formatie tot en met 2021 en de hogere bijdrage aan diverse gemeenschappelijke regelingen (bovenop de indexatie) zoals Syntrophos, de VRR en de DCMR. De tijdelijke formatie-uitbreiding moet worden gezien in het licht van de organisatieontwikkeling die is gestart na het mislukken van de vorming van de WOV. Uw raad is hier eerder al uitgebreid over geïnformeerd. De overige posten hebben betrekking op de gebruikelijke nieuwe aanmeldingen, investeringen of mutaties op bestaand beleid.

Aan- en afmeldingen	2020	2021	2022	2023
Programma 1 – Bestuur & Organisatie	955.967	1.020.582	397.632	414.333
Programma 2 – Wonen	254.511	576.507	685.671	670.857
Programma 3 – Werken	-43.360	-43.360	1.640	1.640
Programma 4 – Leven	351.847	230.817	231.067	276.316
Programma 5 - Middelen	-238.883	-225.703	-208.574	-136.527
Nadelig effect op begrotingssaldo	1.250.082	1.558.843	1.107.436	1.226.619

Rente

Uitgangspunt in deze kadernota is een ongewijzigde interne rekenrente van 5%. De rente die wordt toegerekend aan de grondexploitatie is 0,3% (overeenkomstig de richtlijnen uit de BBV-notitie Grondexploitatie).

Investerings

Voor de periode 2020-2023 is in totaal voor een bedrag van ruwweg € 18,0 miljoen aan investeringen voorzien. Het overgrote deel van deze investeringen hangt samen met de binnenstad- en havenvisie en de leefbaarheidsvisie Zwartewaal, welke al in de meerjarenbegroting 2019 waren opgenomen. Hier zijn de investeringen die samenhangen met de revitalisering van Meeuwenoord aan toegevoegd.

Jaarrekening 2018

Het gerealiseerd resultaat over 2018 bedraagt € 952.000 voordelig. Het rekeningresultaat over 2018 zal worden gestort in Beleg 10. Overigens duidt dit resultaat niet op een overschot. Het geeft slechts aan dat er in 2018 een hoger bedrag aan de reserves is onttrokken dan uiteindelijk nodig was. Dat er in werkelijkheid meer geld is uitgegeven dan er binnenkwam blijkt uit het feit dat het banksaldo van Brielle in 2018 met € 5 miljoen daalde. Voor een verdere toelichting verwijzen wij naar de jaarrekening.

Saldo

Alle bovengenoemde effecten gesaldeerd levert het volgende meerjarenperspectief.

Totaal Saldo Kadernota (-/- is positief)				
Meerjarenbegroting 2019, incl. 1^e wijziging	0	0	0	0
Ontwikkelingen Gemeentefonds	-199.668	-204.110	-196.149	-196.149
Indexatie	450.050	450.289	450.211	450.211
Aan- en afmeldingen	1.280.082	1.558.843	1.107.436	1.226.619
Te dekken saldo meerjarenbegroting 2020	1.530.464	1.805.022	1.361.498	1.480.681
Saldo Structureel	508.396	821.280	874.752	923.935
Saldo Incidenteel	1.022.068	983.742	486.746	556.746

De bovengenoemde bedragen tonen het (negatieve) saldo van de additionele uitgaven en inkomsten ten opzichte van de meerjarenbegroting 2019. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven zal dus substantieel verder toenemen als er niet fors wordt omgebogen. Hierbij moet worden bedacht dat voor het 'saldi meerjarenbegroting 2020' dekking moet worden gevonden om aan de voorwaarden van het repressief toezichtregime door de provincie te kunnen voldoen. Dit vormt hiermee het acute probleem. Voor het al bestaande negatieve kasstroomsaldo van ruwweg € 2,5 miljoen, dat in voorgaande begrotingen is afgedekt met onttrekkingen aan de reserves, moet in de komende jaren (zo snel mogelijk) de worden omgebogen (lasten) of dekking gevonden moeten worden (baten).

Tot zover de duiding van de problematiek.

4. Oplossingsrichtingen

Korte termijn

Het college zal voor de komende begroting zelf met voorstellen komen om voor 2020 een structureel sluitende begroting te kunnen aanbieden, maar stelt zich uiteraard open voor suggesties van uw raad. Door de omvang van het hierboven genoemde te dekken saldo voor de komende begroting zal een opportunistische benadering, waarbij hier en daar budgetten worden afgeraamd of taakstellende bezuinigingen worden ingeboekt, niet leiden tot het gewenste resultaat en zal de doelstelling om te komen tot een evenwichtige exploitatie niet worden gehaald. Dit geldt uiteraard nog sterker voor de opgave voor de komende jaren waarbij dekking gevonden moet worden voor nog eens ongeveer € 2,5 miljoen. Financieel gezien staat de gemeente op het punt waar overvloed omslaat in schaarste en dit vraagt echt om een fundamentele omslag in het denken over de gemeentefinanciën.

Voor de begroting 2020 zal er een combinatie van maatregelen worden getroffen die strekken van een stijging van baten door tariefsverhogingen (lage woonlast) tot ombuigingen van budgetten over de hele breedte van de organisatie en dwars door alle programma's (hoge kosten per inwoner). Belangrijke uitgangspunten vormen daarbij de uitkomsten van de benchmark. Zoals eerder genoemd blijkt hieruit dat het hoger dan gemiddelde voorzieningenniveau en hoogwaardig sociaal beleid worden gerealiseerd met lager dan gemiddelde woonlasten, heffingen en tarieven voor gemeentelijke diensten. Ook de nog beïnvloedbare investeringen zullen in de context van afnemende liquiditeit opnieuw worden getoetst op urgentie en financiële haalbaarheid. Daarnaast zullen alle sectoren een aantal ombuigingen voor de komende begroting voor moeten stellen, zodat er een structureel sluitende begroting kan worden gepresenteerd.

Een eerste proeve van deze ombuigingen laat zien dat dit geen eenvoudige opgave is. Er zal dan ook niet aan ontkomen kunnen worden de begroting 2020 sluitend te krijgen vanuit Beleg 10.

Duurzaam financieel meerjarenperspectief

Na de hierboven beschreven eerste stap in de richting van een solide en gebalanceerde financiële huishouding, is er een additionele ombuiging van ruwweg € 2,5 miljoen in de

besteding van de beschikbare middelen nodig. Deze vervolgstap is noodzakelijk om de voor een sluitende begroting bestaande afhankelijkheid van reserves te elimineren. Dit zal niet mogelijk zijn zonder het voorzieningen- en dienstenniveau te raken. In de periode naar de kadernota 2021 zal een aantal onderzoeken worden gestart om de gemeentelijke financiën te herijken.

Zero based budgeting

Een goede manier om dit vorm te geven is door bij de begroting van 2021, of mogelijk al 2020, het principe van zero based budgeting toe te passen. Hierbij vormt de begroting van het voorgaande jaar niet de basis maar is het startpunt nul. Deze benadering dwingt alle budgethouders om de te begrote uitgaven te valideren en opnieuw te verantwoorden. Dit principe sluit ook goed aan bij de ingezette organisatieontwikkeling omdat een en ander direct goed op elkaar kan worden afgestemd. Daarnaast wordt hiermee natuurlijk ook bereikt dat iets wat ooit in de begroting terecht is gekomen niet gedurende lange tijd onvoldoende kritisch wordt heroverwogen. Om deze arbeidsintensieve exercitie effectief ter hand te kunnen nemen moet een aantal gerichte onderzoeken worden uitgevoerd, waarbij de door Berenschot uitgevoerde benchmark een duidelijke indicatie geeft waar de gemeente bovengemiddeld veel geld uitgeeft. Bij een meer economische afweging van de besteding van beschikbare middelen is het evident dat er een eerste focus komt op de grote geldstromen. Het college wenst evenwel een goed uitgebalanceerde afweging te kunnen maken waarbij bovendien keuzes gemaakt kunnen worden. De onderzoeken zullen zich dus verder strekken dan alleen de uitgaven die Brielle doet aan onderhoud groen en -wegen, onderwijs en sport, cultuur en recreatie.

Onderzoeksgebieden

Het college streeft naar een projectmatige aanpak waarbij integraal een aantal onderzoeken zullen worden uitgevoerd met het doel de uitgaven af te stemmen op de inkomsten. Uiteraard op een zodanige wijze dat de voorzieningen en dienstverlening op het hoogst mogelijke niveau blijven. Onderstaand een geenszins uitputtende lijst met onderzoeken, waarmee al in de loop van dit jaar wordt gestart:

Investerings

Alle geplande maar nog te beïnvloeden investeringen zullen opnieuw op hun merites worden beoordeeld en met het inzicht van nu mogelijk moeten worden heroverwogen.

Vastgoed

De gemeente Brielle heeft nog een aantal panden in bezit die een aanzienlijke waarde vertegenwoordigen. Eerder in deze kadernota is al opgemerkt dat een incidentele opbrengst bij de verkoop van bezit slechts kort plezier brengt. Bij vastgoed echter is er ook sprake van relatief hoge onderhoudskosten. Zeker wanneer een pand niet verhuurd wordt of (tijdelijk) geen functie heeft drukken deze kosten zwaar op de begroting. Het verdient dan ook aanbeveling om te onderzoeken of een pand opbrengsten kan generen zodat de onderhoudskosten gedekt worden, of dat een pand eventueel verkocht kan worden en de onderhoudskosten uit de begroting verdwijnen.

Subsidies

Ontvangen subsidies vormen in de regel een incidentele bate en zijn in dat opzicht niet als duurzaam aan te merken. Het is wel goed te onderzoeken of de expertise is te ontwikkelen om maximaal gebruik te maken van beschikbare subsidiepotten.

Digitale dienstverlening

Er wordt een visie op digitale dienstverlening ontwikkeld. In 2020 start de gemeente met het zaakgewijs werken en is daarvoor toegetreden tot Dimpact. Burgers en ondernemers stellen het in toenemende mate op prijs om op een hen conveniërende tijd en plek digitaal zaken te doen met de gemeente. Uiteraard moet de mogelijkheid van persoonlijk contact blijven bestaan maar kan op basis van de hier beschreven behoefte verder worden geautomatiseerd. Als het contact tussen gemeente en inwoners en ondernemers vaker digitaal verloopt moet op zeker moment de organisatie daarop worden aangepast.

Gemeentelijke voorzieningen en accommodaties

Brielle beschikt over diverse gemeentelijke voorzieningen die, zeker gezien de grootte van de gemeente, uitgebreid en van een kwalitatief hoog niveau genoemd kunnen worden. Gezien de geschetste financiële positie ontstaat de noodzaak om te evalueren of er sprake is van een passend voorzieningenniveau voor een gemeente met de functie en inwoneraantal als die van Brielle. Er moet hierbij ook verder gekeken worden dan de gemeentegrenzen, omdat voor tal van voorzieningen geldt dat deze in een samenwerkingsverband (met bijvoorbeeld Westvoorne) goed gedeeld en daarmee kosten efficiënt in stand kunnen worden gehouden. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de buitendienst. Onder het motto 'samenwerken als dat goed is voor Brielle' kan waarschijnlijk een aanzienlijk bedrag aan besparingen gevonden worden zonder dat bij de inwoners en ondernemers van Brielle een gevoel ontstaat dat de voorzieningen worden weggesaneerd.

5. Samengevat

Het college biedt uw raad een structureel sluitende meerjarenbegroting 2020–2023 aan en neemt alle noodzakelijke financiële maatregelen om dit te realiseren. Met het oog op de langere termijn wordt de besteding van beschikbare middelen herijkt, zodat Brielle ook in de toekomst kan investeren op het fundament van een solide financiële positie.

Concrete acties	
Aandachtsgebieden korte termijn	Woonlasten
	Zero based budgeting
	Nieuw beleid maar nog zonder financiële verplichting
	Bestaand beleid (hoogte budget en prioriteit)
	Ambitieniveau college
	Investerings
Aandachtsgebieden langere termijn	Onderzoek gemeentelijke voorzieningen en accommodaties
	Integraal onderzoek rationalisering financiën
	Onderzoek buitendienst
	Formatie